

μὲν ὁ βωμὸς τῆς θεᾶς ραντιζόμενος ἀλλ' ἄνευ φόνου.

Κατὰ τὴν ὑπὸ Λυκούργου ὁρισθεῖσαν τελετὴν ταύτην τῆς μαστιγώσεως, (ὡς ἀφηγεῖται ὁ Πausanias) παρίστατο μία τῶν ἱερειῶν τῆς θεᾶς κρατοῦσα ἐν χειρὶ τὴν ξυλίνην ταύτης εἰκόνα· ἡ δὲ εἰκὼν, ἐλαφρὰ οὖσα καθ' ἑαυτήν, ἐθάρυνε καὶ δυσφύρητος εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἱερείας ἐγίνετο δσάκις οἱ μαστικταὶ ὑπὸ τοῦ κάλλους τοῦ μαστιζομένου, ὑπὸ τῆς εὐγενείας ἢ ὑπ' ἄλλου τινὸς λόγου, εἰς συμπάθειαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐλκόμενοι, ἐμετρίαζον πῶς τὴν τοῦ μαστισμοῦ σφοδρότητα, ὅτε ἡ ἱερεία ἐφίστη τὴν προσοχὴν τῶν μαστιγούντων εἰς τοῦτο κατελέγχουσα αὐτῶν ἀδυναμίαν.

Αὕτη δ' ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος εἰκὼν τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος εἰς τὴν ὁ πόθος τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος ἀπεδίδετο ἀφ' ἧς ἐτι ἐποχῆς ἀνθρώπινα θύματα αὐτῇ προσέφεροντο ἐπὶ τῆς Ταυρικῆς γῆς, ἐκαλεῖτο Λυκούρθεσμα (= λυγὴ δεδεμένη) ἢ Ὀρθία, ὡς ἀνευρεθεῖσα ἐν τινι φράκτῃ ἐκ λύγων (λυγαρεῶν), ὧν οἱ κλάδοι περιέβαλλον αὐτὴν εἰς τρόπον ὥστε ἴστατο αὕτη ὀρθία⁽¹⁾.

Οἱ μὲν λοιπὸν ἀρχαιότεροι τῶν διερευνησάντων τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔθος τῶν Σπαρτιατῶν, οἰοῦναι παρασυρθέντες ὑπὸ τῆς ὡς ἀνω παραστάσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πausanίου καὶ δὴ ὑπὸ τῆς παρεννευμένης γνώμης τούτου ὅτι, ἀπὸ τῆς σκυδικῆς λατρείας ἔλκον τὴν ἀρχὴν τοῦ τὸ ἔθος τούτου, ἀντικατέστησε σὺν τῷ χρόνῳ παρὰ τοῖς Σπαρτιαταῖς τὰς παρὰ Σκύθαις ἀνθρωποθυσίας, ἡσπασθησαν ἄνευ βραδυτέρας ἐρεύνης τὴν Πausaniaκὴν γνώμην.

Εἰς ταύτην δὲ τὴν ὑπόθεσιν περιορίσθησαν καὶ τινες τῶν μεταγενεστέρως ἀνακρινάντων τὸ ἔθος.

Ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις αὕτη προδήλως οὐδεμίαν ἔχει τὴν βασιμότητα καθ' ὅσον πρῶτον μὲν δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς ἐθίμοις ἴχνη τῆς ἐκ τῶν σκυδικῶν τελετῶν ἐπιρροῆς· εἶτα δὲ διὰ τὸν λόγον (οὗτος δ' ἔστιν ὁ καὶ ἰσχυρότερος λόγος) ὅτι, οὕτως ἐπιτελουμένη ἡ ἀντικατάστασις θὰ ἦτο ὅλως ἀσχετος. Διότι, ἐν ἡ περιπτώσει ἡ ἐν Σπάρτῃ ἐθιμοτυπία τῆς μαστιγώσεως τῶν παιδῶν δὲν ἀπέβλεπε ἢ εἰς τὴν ἀπλὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ αἵματος τῆς ἀνθρωποθυσίας διὰ τῆς ἐκ τῆς μαστιγώσεως ἐλαφροτέρας αἵματοχυσίας, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κάλλιστα ἠδύναντο νὰ ἑμαστιγοῦντο «μέχρις αἵματος», εἰς τὴν δύο μόνον παιδες, καὶ οὕτοι μάλιστα νὰ ἐλαμδάνοντο ἐκ τῶν διαπραξάντων σφάλματά τινα ἢ ἀμαρτήματα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σοδάρα. Ἀπομένει ἄρα ἀνεξήγητον πῶς πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἐν ἐφηβότητι παῖδες ἑμαστιγοῦντο καὶ δὴ καὶ τιμαὶ ἀπεδίδοντο εἰς ἐκείνους οἵτινες καρτερικώτερον ἐπέμενον τὴν δοκιμασίαν.

Διὰ τοῦτο, ἥτοι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀτόπων τούτων συμπερασμάτων, ἄλλοι ἐκ τῶν νεωτέρων (κυρίως τῶν τοῦ 18 αἰῶνος) κριτῶν τοῦ ἐθίμου τῆς μαστιγώσεως ἐπέστρεψαν πρὸς τὸν Λουκιανὸν καὶ παρακμάψαντες

τὸ διὰ τοῦ Ἀναχάρσιδος προσφερόμενον εἰρωνικὸν νόημα, ἀπεδέξαντο ἀπλῶς τὴν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Σόλωνος διδομένην γνώμην ὅτι ἡ κατ' ἐθιμοτυπίαν μαστιγώσις τῶν παιδῶν παρὰ Λακεδαιμονίους, ἐσκόπει τὴν ἐπιρρωσιν τῆς ἀνδρείας αὐτῶν ἢ δὲ ἀπονεμομένη τοῖς καρτεροῦσι τιμὴ, μαρτυροῦσα τὴν ἐκτίμησιν ἣν ἔτρεφον οἱ Σπαρτιάται πρὸς τὸ φυσικὸν θάρρος καὶ τὴν ἀντοχὴν, ἀπέδλεπε συγχρόνως εἰς τὴν διαίονισιν τῶν ἀξιολογωτέρων τῆς καρτερίας παραδειγμάτων καὶ τὴν παράδοσιν αὐτῶν καὶ ταῖς κατόπιν γενεαῖς πρὸς μίμησιν.

— Ἀλλ' ἄρά γε εἶνε αὕτη ἡ μόνη ὀρθὴ ἢ τοῦλάχιστον ὀρθότερα τῆς προηγουμένης γνώμη;

— Πρὶν ἢ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, ἀνάγκη ν' ἀντιπαραθέσωμεν καὶ ὅσα ἄλλα προχειρῶς παρουσιάζει ἡμῖν ἡ ἀρχαιότερα καὶ ἡ νεωτέρα ἐθιμολογία ἐθίμου, ἀντίστοιχα ἢ παρεμπερῆ πρὸς τὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἔπερ καὶ πράττομεν ἐν τοῖς ἀμέσως ἐπομένοις ἀκολουθοῦντες πάντοτε τῷ φιλοπονώτατα ζήτῳ ἐργασθέντι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου S. Reinach.

(ἀκολουθεῖ).

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΓΚΑΣ

Ἀρχιμανδρίτης

MAXIME GORKI

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ

Τὰ ἔργα τοῦ Μαξίμου Γκόρκι μετεφράσθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ξένας γλώσσας καὶ ὁ ρώσος διηγηματογράφος ἀπέκτησε θαυμαστὰς καὶ θερμοὺς θιασώτας πανταχοῦ· τὸ ὄνομά του εἰς τὴν Ρωσσίαν γίνεται ἐτι καὶ ἐτι δημοφιλέστατον καὶ τὰ διηγήματά του ἀναγινώσκονται ὅχι μόνον ἀπὸ τὰς ἀνεπτυγμένας τάξεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ἀπλᾶς ἐκείνας ψυχᾶς, αἱ ὁποῖαι εἶνε μακρὰν πάσης φιλολογικῆς ἐπιδείξεως. Ὁ Γκόρκι ἀπολαύει τῆς μεγίστης δημοτικότητος εἰς τὰς ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας διαρρέει ἡ μήτηρ τῶν ρωσικῶν ποταμῶν, ἐκεῖ ὅπου ἔζησε τὰ πλήρη στερεῶν νεανικὰ του ἔτη. Παραθέτομεν τὸν ἐξῆς ποιητικὸν μῦθον, τὸν ὁποῖον διηγούνται παρὰ τὰς ὁχθὰς τοῦ Βόλγα, διὰ νὰ δεῖξωμεν μέχρι ποῦ ὀνείρου τὸ ὄνομά του εἶνε διαδεδομένον μεταξὺ τῶν πληθυσμῶν αὐτῶν, ὧν τοὺς κυριώτερους τύπους περιέγραψεν.

Ἐπῆρχεν ἄλλοτε σιδηροῦς δακτύλιος, σύμβολον τῆς παγκοσμίου δόξης καὶ μεγαλείου· τούτου ἦτο κάτοχος ὁ μέγας δούξ Βλαδίμηρος ὁ Ἅγιος, ὁ μεταδόσας τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὸν ρωσικὸν λαόν. Μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ δακτύλιος ἐγίνε κτῆμα τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρχαν καὶ οἱ πρῶτοι ρωσσοὶ χρονολογῶντες. Ἐκτοτε ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα ὁ δακτύλιος ἀλλάσσει κύριον, διότι ὀφείλει νὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς μεγαλυτέρους τῶν ρωσσῶν συγγραφέων. Οὕτω κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἀνήκεν εἰς τὸν Ποῦσκιν καὶ ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα

(1) Ὁ αὐτὸς Πausanias ἀλλαχοῦ (ἐν βιβλ. 8ῃ—23,1) ἱστορεῖ ὅτι μέχρι τῶν χρόνων αὐτοῦ ἐσώζετο ἐν Ἀλέξτῃς Πελοποννήσῳ ἱερὸν τῷ Διονύσῳ ἀφιερωμένον, ἔπου, καθ' ἐορτὴν τελουμένην ἀνὰ δύο ἔτη ἑμαστιγοῦντο αἱ γυναῖκες, ὡς ἑμαστιγοῦντο οἱ ἑφηβοὶ τῶν νέων παρὰ Σπαρτιαταῖς πρὸ τῆς εἰκόνης Ἀρτέμιδος τῆς ὀρθίας.

ἐφθασεν ἡ πολύτιμος κληρονομία μέχρι τοῦ Τουρκένιφ. Ὁ μέγας συγγραφεὺς αἰσθανόμενος τὸ τέλος τοῦ πλησιάζοντος ἀπέστειλεν εἰς τὸν Τολστόν μετὰ τῆς εὐχῆς του καὶ τῆς συστάσεως νὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἐργάζεται ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ὁ Τολστόν φυλάττει τὸν σιδηροῦν δακτύλιον εἰς κιβωτίδιον σιδηροῦν καὶ τὸν ἀποσύρει ἐκεῖθεν μόνον κατὰ τὰς δυσκόλους στιγμὰς τοῦ βίου του, διὰ νὰ τῷ ζητήσῃ τὴν ἐμπνευσίν καὶ τὸ θάρρος. Ἀλλ' ὁ Τολστόν ἐγῆρασεν, ἔδωκεν ὅ,τι ἠδύνατο εἰς τὸν ρωσικὸν λαόν καὶ τώρα ὑπέδειξεν ὡς διάδοχόν του τὸν Γκόρκι. Ὁ περίφημος φιλόσοφος, λέγει ὁ μῦθος, ἐγραφε εἰς τὸν νεαρόν συνάδελφόν του, διὰ νὰ τῷ ἀναγγεῖλῃ ὅτι θὰ εἶνε ὁ κληρονόμος τοῦ σιδηροῦ δακτυλίου. Καὶ ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μεγάλου γέροντος θὰ κλεισθοῦν διὰ πάντοτε καὶ θὰ παρουσιάσθῃ πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Παντοδυνάμου διὰ νὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεών του, ὁ Γκόρκι θὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαι του δὲν θὰ στεφθοῦν ὑπὸ πληθύνουσιν ἐπιτυχίας. Μόνον ὅταν θὰ συμπληρωθῇ ὁ χρόνος καὶ ὑποδείξῃ ὁ Γκόρκι τὸν διάδοχόν του τότε θὰ ἔλθῃ ἡ πολυπόθητος στιγμή : ἡ ζωὴ θὰ εἶνε εὐκόλος δι' ὅλους, δὲν θὰ ὑπάρχουν οὔτε πτωχοὶ οὔτε πλούσιοι καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐτυχία θὰ βασιλεύῃ αἰωνίως καθ' ὅλην τὴν ἑκτασίν τῆς ρωσικῆς γῆς.

..

ΕΙΝΕ δύσκολον νὰ ὑποφέρῃ κανεὶς τὴν ζωὴν τὸ φθινόπωρον, τὴν μελαγχολικὴν αὐτὴν ἐποχὴν τοῦ μαρasmus καὶ τοῦ θανάτου.

Ἡμέραι στακτεραί, οὐρανὸς χωρὶς ἥλιον, νύκτες σκοτειναί, ὁ παραπονετικὸς στεναγμὸς τοῦ ἀνέμου καὶ αἱ σκιαὶ τοῦ φθινοπώρου—σκιαὶ πυκναὶ καὶ μελανά—ἔλα αὐτὰ γεννοῦν εἰς τὸν ἄνθρωπον νέφη ὀλόκληρα σκέψεων θλιβερῶν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν του ἐγείρεται μυστηριώδης φρίκη δι' αὐτὴν τὴν ζωὴν, ὅπου τίποτε δὲν εἶνε διαρκές, ὅπου ἔλα περνοῦν γεννώμεθα, ὑποφέρομεν, ἀποθνήσκομεν.... διατί..... μὲ ποῖον σκοπόν;—Κάποτε δὲν ἔχομεν τὴν δύναμιν νὰ ἀντισταθῶμεν εἰς τὸ πλῆθος τῶν σκέψεων, αἱ ὁποῖαι προσβάλλουν τὴν ψυχὴν μας, ὅταν ἔρχεται τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου.... δι' αὐτὸ ὅστις θέλει νὰ μὴ καταβάλλεται ἀπὸ τὴν πικρίαν των, πρέπει πάντοτε νὰ εἶνε ἔτοιμος νὰ δεχθῇ τὴν προσβολὴν των. Εἶνε ὁ μόνος δρόμος, ποῦ δύναται νὰ οδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἀπὸ τὸ χάος αὐτὸ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀμφοβίας, μέχρι τῆς στερεᾶς γῆς τῆς αὐτοπεποιθήσεως.

Ἀλλ' εἶνε δρόμος τραχὺς, περνᾷ ἀπὸ ἀγκάθια τὰ ὁποῖα ξεσχίζουσιν τὴν καρδίαν μας μέχρι αἵματος, καὶ πάντοτε εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον μας περιμένει ὁ διάβολος. Εἶνε ὁ διάβολος ποῦ γνωρίζομεν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, αὐτὸς ὁ ἴδιος, τὸν ὁποῖον μᾶς παρουσίασεν ὁ μέγας Γκαίτε.

Δι' αὐτὸν λοιπὸν τὸν διάβολον θὰ σᾶς ἐμιλήσω.

— Ὁ διάβολος ἐπληττε.

Εἶνε ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένος, ὥστε νὰ μὴ τοῦ ἀρέσῃ παρὰ νὰ γελᾷ· γνωρίζει ὅτι ἡ ζωὴ παρουσιάζει φαινόμενα, τὰ ὁποῖα οὔτε ὁ Σατανᾶς ὁ ἴδιος δὲν κατορθώνει νὰ περιγελά. Ποτὲ παραδείγματος χάριν δὲν

ἐγγίζει μὲ τὴν ὀξεῖαν αἰχμὴν τῆς εἰρωνείας του τὸ μέγα γεγονός τῆς υπάρξεώς του.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι αὐτὸς ὁ διάβολος ἦτο μάλλον αὐθάδης παρὰ ἐξυπνος, καὶ ἐὰν ἐδοκίμαζε κανεὶς νὰ τὸν ἐξετάσῃ ἐκ τοῦ πολὺ πλησίον, θὰ εὗρισκεν ὅτι, ἀπαράλλακτα ὅπως ἡμεῖς, κατηνάλισκε μέγα μέρος τοῦ χρόνου του εἰς μηδαιμόντητας. Ἀλλ' ὥς ἀφήσωμεν αὐτὰ ὥς μὴ θραύσωμεν, ὅσιν μικρὰ παιδιὰ, ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερά μας παιχνίδια, διὰ νὰ εὕρωμεν τί κρύπτεται εἰς τὸ ἐσωτερικόν του.

Κάποτε ὁ διάβολος ἔκαμνε τὸν περίπατόν του εἰς νεκροταφεῖον μεταξὺ τῶν τάφων, μέσα εἰς τὰ σκότῃ μιάς φθινοπωρινῆς νυκτός· ἐπληττε καὶ ἐσφύριζε σιγὰ σιγὰ, ἐν ᾧ περιέφερε τὸ βλέμμα τριγύρω του. Ἐξίττει μέσον νὰ διασκεδάσῃ τὴν πληξίν του.

Ἐσφύριζε λοιπὸν ἕνα παλαιὸ τραγοῦδι, τὸ ἀγαπημένο τραγοῦδι τοῦ πατρός μου.

Ὁ ἀνεμος συνόδευε τὸ ῥῆσμα, στριφογυρίζων καὶ ὠρούμενος τριγύρω εἰς τοὺς τάφους, μεταξὺ τῶν μαύρων σταυρῶν· εἰς τὸν οὐρανὸν ἐσύροντο ἀργὰ νέφη ἀδιαφανῇ, νέφη, ποῦ κατέδρεχαν μὲ τὰ ψυχρά των δάκρυα τὰς στενάς κατοικίας τῶν νεκρῶν.

Τὰ ἑλεεινὰ δένδρα τοῦ νεκροταφείου βαρυστέναζαν ἀπὸ τὸν ἰσχυρὸν ἀνεμον καὶ ὕψωναν τοὺς γυμνοὺς των κλάδους πρὸς τὰ σιωπηλὰ νέφη. Οἱ κλώνοι περιεπλέκοντο εἰς τοὺς σταυροὺς καὶ τότε θόρυβος θλιβερὸς ἐχύνετο εἰς ὅλον τὸ νεκροταφεῖον, μ' ἕνα ρυθμὲν βαρὺν ποῦ προξενούσε φόβον.... Ὁ διάβολος ἐσφύριζε καὶ ἐσκέπτετο :

— Ἀλήθεια! θὰ ἦτο περίεργον, νὰ ἤξευρα πῶς περνοῦν οἱ νεκροὶ μὲ παρόμοιον καιρόν. Πιθανῶς ἡ ὑγρασία θὰ περνᾷ ἔως αὐτοὺς.... καὶ ἂν καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου των, εἶνε ἐξησφαλισμένοι κατὰ τῶν ρευματισμῶν..... ἐν τούτοις δὲν θὰ εἶνε εὐχάριστα ἐκεῖ κάτω..... ἐὰν προσκαλοῦσα κανένα νὰ συνομιλήσῃ ὀλίγο μαζὶ του..... θὰ ἦτο μία ἀπασχόλησις δι' ἐμένα..... καὶ γιὰ 'κεῖνον πιστεύω. Δὲν θὰ εἶχα παρὰ νὰ προσφέρω τὸ ὄνομά του. Κάπου ἐδῶ ἔχουν θάψῃ ἕνα φιλόλογον, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα, ὅταν ἐζούσε..... τὸν ἐπεσκεπτόμουν συχνὰ κατὰ τὴν ζωὴν του..... διατί νὰ μὴν ἀνανεώσω τὴν γνωριμίαν μας; Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι αὐτοῦ τοῦ ἐπαγγέλματος εἶνε ἀπαιτητικοί, ὥς ἰδοῦμε ἂν ὁ θάνατος τοὺς εὐχαριστεῖ τελείως. Μὰ ποῦ εἶνε αὐτὸς ὁ τάφος τέλος πάντων;

Καὶ ὁ διάβολος ὁ ὁποῖος, καθὼς εἶνε γνωστὸν, γνωρίζει ἔλα, περιεπλανήθη ἀρκετὴν ὥραν εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ἔως ὅτου νὰ εὕρῃ τὸ μέρος, ὅπου ἀνεπαύετο ὁ φιλόλογος....

— Ἀκουσε, ἐφώνασε κτυπῶν μὲ τοὺς ὀνυχὰς του τὸν λίθον, ὁ ὁποῖος ἐσκέπαζε τὸν τάφον τοῦ φίλου του. Σήκω!

— Διατί; ἠρώτησε μία φωνὴ ἐξερχομένη ἐκ τῆς γῆς.

— Πρέπει.

— Δὲν θὰ σηκωθῶ.

— Διατί;

— Ἀλλὰ.... Ποῖος εἶσαι;

— Μὲ γνωρίζεις.

- Είσαι δ' λογοκρίτης;
- Χά! χά! χά! Όχι.
- Είσαι χωροφύλαξ;
- Όχι, όχι!
- Ποιος είσαι λοιπόν;
- Είμαι δ' διάβολος.
- Α! τότε έρχομαι.

Ό λίθος του μνημείου μετεκινήθη, τὸ έδαφος ήνοι-
ξεν ὀλίγον, καὶ σκελετὸς ἐφάνη.

Ήτο σκελετὸς πολὺ συνήθης, ἀκριβῶς ὅμοιος μὲ ἐ-
κείνους, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζονται οἱ φοιτηταὶ διὰ
τὸ μάθημα τῆς ἀνατομίας· ἀλλὰ ἦτο ἀκάθαρτος, δὲν
εἶχε σιδηρὰ στηρίγματα, καὶ εἰς τὰς κόγχας, αἱ ὁποῖαι
ἀνεπλήρωναν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔκαιε κυανοὺν φωσφο-
ρίζον φῶς. Ἐξήλθεν ἐντελῶς ἀπὸ τῆν γῆν, ἐτίναξε
τὸ χῶμα ποῦ εἶχε προσκολληθῇ εἰς τὰ ὀστά του, τὰ
ἑποῖα ἔτριξαν μ' ἓνα ξηρὸν κρότον καὶ ὑψῶνων τὸ
κρανίον του, προσήλωσε τὸ κυανοὺν καὶ ψυχρὸν του
βλέμμα πρὸς τὸν σκοτεινὸν οὐρανὸν ὅπου συνωθοῦντο
τὰ νέφη.

— Γειά σου! ἡσχήθη δ' διάβολος..

— Δὲν μοῦ χρειάσθηκε ἡ υγεία, ἀπεκρίθη ξηρὰ
δ' συγγραφεὺς.

Ἡ φωνή του ἦτο βαθεῖα καὶ εἶχε τόσον παρά-
ξενον ἦχον, ὥστε ἐνόμιζες ὅτι ἤκουες ὀστὰ ἀλληλο-
συγκρουόμενα.

— Συγχώρησε τὴν εὐχὴν μου! εἶπεν ὁ διάβολος
μὲ τόνον εὐγενῆ.

— Δὲν πειράζει.....ἀλλὰ διατί μ' ἀνέβασες ἐδῶ
ἐπάνω;

— Ἡθελα νὰ σοῦ προτείνω ἓνα μικρὸν γυρον.....
τίποτε ἄλλο.

— Α! ἂ! θὰ ἔκαμνα μὲ μεγάλην μου εὐχαρί-
στησιν ἓνα περίπατον, ἂν καὶ ὁ καιρὸς δὲν εἶνε πολὺ
ἐνθαρρυντικός.

— Ἐλπίζω νὰ μὴ φοβείσαι νὰ κρυώσης; ἡρώτη-
σεν ὁ διάβολος.

— Ω, ὅχι! Ἡ ζωὴ μὲ εἶχεν ἤδη προφυλάξῃ ἀπὸ
αὐτὴν τὴν ἐνόχλησιν.

— Ἐνθουοῦμαι, πολὺ πρὶν ἀποθάνης, δὲν εἶχες
καμμίαν θερμότητα ἐπάνω σου.

— Καθόλου παράξενον! Οἱ ἐνθουσιασμοί μου, ἔ-
σον ἐξησ, ὑπεδλήθησαν τόσας φορὰς εἰς ψυχρο-
λουσίαν.

Ἐδάδιζαν δ' εἰς παρὰ τὸν ἄλλον εἰς τὸν στενὸν δρο-
μίσκον μεταξὺ τῶν τάφων καὶ τῶν σταυρῶν δύο κυ-
ναὶ ἀκτίνες ἐπιπταν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ συγγρα-
φέως εἰς τὴν γῆν καὶ ἐπέτρεπον εἰς τὸν διάβολον νὰ
βλέπῃ τὸν δρόμον.

Λεπτὴ βροχὴ τοὺς διεπέρα καὶ ὁ ἄνεμος ἐφύσα με-
ταξὺ τῶν γυμνῶν γόμφων τοῦ φιλολόγου καὶ διὰ τοῦ
στήθους του, ὅπου δὲν ὑπῆρχε πλέον καρδιά.

— Πηγαίνομεν εἰς τὴν πόλιν; ἡρώτησε τὸν διά-
βολον.

— Σὲ ἐνδιαφέρει τίποτε, ἐκεῖ κάτω;

— Ἡ ζωὴ μ' ἐνδιαφέρει, κύριε, εἶπεν ὁ συγγρα-
φεὺς χωρὶς καθόλου νὰ ταραχθῇ.

— Ἐχει ἀκόμη διὰ σὲ καμμίαν ἀξίαν;

— Ἀναμφιδόλως!

— Ἀλλὰ διατί;

— Πῶς νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω! Ὁ ἄνθρωπος μετρᾷ
τὸ πᾶν μὲ τὸ ποσὸν τῶν προσπαθειῶν, τὰς ὁποίας κα-
τέβαλε...καὶ ἓνα ἀπλοῦν λίθον ἂν φέρῃ ἀπὸ τὴν
κορυφὴν τοῦ Ἀραράτ, ὁ λίθος αὐτὸς δι' ἐκείνον θὰ
ἔχῃ ἀξίαν ἀμέτρητον.

— Πτωχὸν ἐντομον! εἶπεν ὁ διάβολος μειδιῶν.

— Ἀλλὰ καὶ.....εὐτυχὲς ἀπῆντησε ψυχρὰ ὁ συγ-
γραφεὺς.

Ὁ διάβολος ὕψωσε τοὺς ὄμους του χωρὶς νὰ ὁ-
μιλήσῃ.

Ἐξήλθον ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖον καὶ ἐνώπιόν των ἐ-
ξετείνετο δρόμος· μεταξὺ τῶν δύο σειρῶν τῶν κατοικι-
ῶν ἐδασίλευε σκότος καὶ ἐλαεινοὶ φανοὶ ἐδείκνυσαν
πόσον ὑποφέρομεν εἰς τὴν γῆν ἀπὸ ἑλλειψιν φωτός.

— Καὶ πῶς περνᾷς εἰς τὸν τάφον; ἡρώτησεν ὁ δι-
άβολος μετὰ μικρὰν παύσιν.

— Τώρα, ποῦ συνήθισα ἀρκετὰ καλὰ καὶ ἡσυ-
χος....ἀλλὰ εἰς τὴν ἀρχὴν πολὺ ἐνοχλητικά. Ὁ βλάξ
ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐκάρφωνε τὸ σκέπασμα τοῦ φερέ-
τρου, μοῦ ἐβύθισεν ἓνα καρφί—δὲν ξεύρω διατί—εἰς τὸ
κρανίον μου. Δὲν ἦτο δὲ καὶ σπουδαῖον, τὸ ὁμολογῶ,
ἀλλὰ ὅχι καὶ τόσον εὐχάριστον ἐν πάσῃ περιπτώσει...
...ἔπειτα ἦλθεν ἡ σειρά τῶν σκολήκων, οἱ ὁποῖοι, ὁ
διάβολος νὰ τοὺς πάρῃ μὲ κατέτρωγαν μὲ βραδύτητα
ἀπελπιστική....

— Αὐτὸ δὲν μ' ἐκπλήττει, εἶπεν ὁ διάβολος. Ἐνα
σῶμα γεμᾶτο χολήν, δὲν εἶνε δὲ καὶ τόσον γαργαλι-
στικὸ φαγητό....

— Ἀλλὰ τί σάρκες εἶχα ἐπάνω μου; ἀπῆντησεν ὁ
φιλόλογος. Σχεδὸν καθόλου.

— Ἐν τούτοις ἔπρεπε νὰ κατορθώσουν νὰ τὰς φά-
γουν, καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι ἦτο μάλλον δυσάρεστος ἐρ-
γασία, παρὰ εὐχάριστης....ἐν ᾧ τοὺς ἐκδότας πα-
ραδείγματος χάριν τοὺς τρώγουν οἱ σκώληκες μὲ με-
γάλῃν ἡδονῇ καὶ μὲ ταχύτητα....

— Ἐννοεῖται, τὸ κρέας τῶν εἶνε γεμᾶτο χυμὸ καὶ
καλοθρεμμένο.

— Καὶ θὰ εἶνε βεβαίως ὑγρασία τὸ φθινόπωρον
εἰς τὸν τάφον; ἡρώτησεν ὁ διάβολος.

— Ναὶ κάπως...ἀλλὰ συνηθίζει κανεὶς....Ἡ με-
γαλυτέρα ἐνόχλησις πραγματικῶς, εἶνε οἱ βλάκες ἐ-
κείνοι, οἱ ὁποῖοι κᾶνουν τὸν περίπατόν τους εἰς τὸ
νεκροταφεῖον καὶ εὐρίσκονται κατὰ τύχην ἐμπρὸς εἰς
τὸν τάφον σου. Δὲν ξεύρω πόσον καιρὸν εἶμαι εἰς τὸν
τάφον, διότι καὶ ἐγὼ καὶ ὅ,τι μὲ περιβάλλει εἶνε ἀκί-
νητον. Ἡ ἰδέα τοῦ χρόνου δὲν μοῦ εἶνε πλέον προ-
σιτή.

— Εἰσαι ἐνταφιασμένος πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, τοῦ
εἶπεν ὁ διάβολος.

— Ἀλήθεια; ὦ! ὦ! Λοιπὸν σ' αὐτὸ τὸ χρονικὸ
διάστημα τρεῖς ἄνθρωποι εὐρέθησαν πλησίον εἰς τὸν
τάφον μου...μ' ἐθύμωσαν, τοὺς κατηράσθηκα. Ὁ
πρῶτος ἀπλούςτατα ἡγήθη ὅτι ἔζησα ποτέ· ἦλθεν,
ἐδίδασκε τὴν ἐπιγραφὴν καὶ μὲ βεβαιότητα ἐπρόφερε
τὰ ἐπόμενα: «Δὲν ἔζησε ποτέ,.....ποτέ μου δὲν ἐδιά-
δασα τίποτε δικόν του...τὸ ὄνομά του μοῦ εἶνε γνω-

στών, ἐνθυμούμαι, ἤμουν ἀκόμη παιδί, αὐτὸς εἶχεν ἐνεχυροδανειστήριον εἰς τὴν ἄκρην τοῦ δρόμου μας»..... Πῶς σου φαίνεται αὐτό; δεκαεὶ ὀλόκληρα χρόνια ἔγραψα διὰ διάφορα θέματα εἰς τὰς ἐφημερίδας μετὰ τὴν μεγαλυτέραν κυκλοφορίαν καὶ μάλιστα ἡ ἐργασία μου ἐξεδότη καὶ χωριστά.

— Μετὰ τὸν θάνατόν σου ἔκαμαν νέαν ἐκδοσὶν τῶν ἔργων σου, τοῦ ἀνήγγειλεν ὁ διάβολος.

— Ἄ! ἄ! ἀλήθεια;... Δύο ἄλλοι ἦλθαν καὶ ὁ ἕνας εἶπε: «Αὐτὸς εἶνε;» — «Ναὶ αὐτὸς» ἀπήντησεν ὁ σύντροφός του «ἄλλοτε εἶχε πολλοὺς ἀναγνώστας.»

— «Ὅλα τὰ συγγράμματα διαβάζονται.» — «Περὶ τίνος ἐπραγματεύετο;» — «Μὰ ἔπως ἔλοι οἱ ἄλλοι: ἰδέας περὶ τοῦ καλοῦ, τοῦ ωραίου καὶ τῶν ὑπολοίπων.» — «Ναί, ναί ἐνθυμούμαι.» — «Τὸ ὕψος του ἦτο κάπως βαρὺ.» — «Πόσοι ἀπ' αὐτοὺς εἶνε κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα!» «Ναί, ἡ ρωσικὴ γῆ εἶνε πλουσία ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔσφιν». Καὶ οἱ γαῖδαροι αὐτοὶ ἀπεμακρύνθησαν. Βεβαίως καὶ ἔπαινοι δὲν θὰ ἀνύψωναν τὴν θερμοκρασίαν τοῦ τάφου..... ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ συνομιλία των ἦτο προσβλητικὴ. Εἶχα μὴ ἐπιθυμία νὰ τοὺς ὑβρίσω!

— Ἐπρεπε νὰ τὸ κάμης, εἶπεν ὁ διάβολος μειδιῶν.

— Ὅχι τὸ ξεύρεις, αὐτὸ δὲν γίνεται. Εἵμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 20οῦ αἰῶνος καὶ ἔξαφνα οἱ νεκροὶ νὰ ὀμιλοῦν καὶ νὰ ὑβρίζουν!..... Δὲν ἔχει καμμίαν ἔννοιαν καὶ θὰ ἦτο καὶ ἓνα κακὸ παιχνίδι διὰ τοὺς ὕλιστάς.

Ὁ διάβολος ἠσθάνετο ὅτι ἤρχιζε πάλιν νὰ πληττῇ.

Ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς καθ' ἑλὴν του τὴν ζωὴν ἤθελε νὰ παῖξῃ τὸν πρῶτον ρόλον εἰς ὅλους τοὺς γάμους καὶ εἰς ὅλας τὰς κηδεῖας. Καὶ τώρα ὅπου εἶχε καθ' ὅλα νεκρωθῇ, μόνῃ ἡ φιλοδοξία του ἐπέβη. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος ὡς ἄνθρωπος ἔχει καμμίαν σπουδαιότητα εἰς τὴν ζωὴν; Μόνον τὸ πνεῦμά μου ἐνδιαφέρει καὶ μόνον ἐκεῖνο εἶνε ἄξιον χειροκροτημάτων καὶ θαυμασμοῦ. Πόσον οἱ ἄνθρωποι εἶνε πληκτικοί. Αὐτὰ ἐσυλλογίζετο ὁ διάβολος καὶ ἐσκέπτετο μάλιστα νὰ προτείνῃ εἰς τὸν συγγραφέα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τάφον του, ὅτε ἔξαφνα τοῦ ἐπῆλθε μίαν σκέψις γεμάτη κακίαν. Εὗρισκοντο εἰς τὴν πλατείαν τῆς ἀγορᾶς καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ὕψηλαὶ κατοικίαι τοὺς περιέβαλλον. Ἐπάνω ἠπλώνετο ὀλόμαυρος ὁ οὐρανὸς, ἐφαίνετο ἀκριδῶς εἰς τὸ ἴδιον ἐπίπεδον τῶν στεγῶν καὶ ἔρριπτε βλέμμα μελαγχολικὸν εἰς τὸ βρωμερὸν χῶμα.

— Ἀκουσε, εἶπεν ὁ διάβολος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν συγγραφέα μετὰ ὕψος εὐγενές, μήπως εἶχες τὴν ἐπιθυμίαν νὰ δῇς τὴν σύζυγόν σου τί κάνει αὐτὴν τὴν στιγμήν.

— Ἀλήθεια, δὲν ξεύρω ἂν με παρκαίνῃ τίποτε, ἀπήντησεν ὁ συγγραφεὺς ἀργά.

— Ἐ! ἔ! βλέπω ὅτι εἶσαι σωστὸ πτώμα, ἀνεψώνησεν ὁ διάβολος, ὁ ὅποιος προσεπάθει νὰ τὸν ἐξεγείρῃ.

— ὦ! ὅχι, δὲν εἶνε ἀλήθεια, καὶ ὁ νεκρὸς ἐκίνησε ζωηρὰ τὰ ὀστά του. Εἵμαι ἔτοιμος..... Ἄλλως τε..... δὲν θὰ με ἰδῇ..... καὶ ἔπειτα καὶ ἂν μ' ἐβλεπε, δὲν θὰ μ' ἐγνώριζε ποτέ.

Καὶ ἔξαφνα ὁ τοῖχος μιᾶς κατοικίας κατέπεσε καὶ ἐγινε διαφανὴς σὰν ὕαλινος. Ὁ συγγραφεὺς εἶδε τὸ ἐσωτερικὸν μιᾶς πολυτελοῦς κατοικίας, μεγάλα καὶ ὠραῖα δωμάτια, ὅπου ἐδασίλευεν ἡ ἀφθονία καὶ ἡ ἡσυχία.

— Τὶ ὠραῖα ποὺ θὰ εἶνε νὰ ζῇ κανεὶς ἐδῶ.... εἶπε μετὰ ὕψος ἐπιδοκιμαστικόν. Ἐάν εἶχα τέτοιον ἀνάπαυσιν, ἴσως δὲν θ' ἀπέθνησκα....

— Μοῦ ἀρέσει καὶ ἐμένα ἡ κατοικία, ἀπήντησεν ὁ διάβολος μ' ἓνα μειδίαμα, καὶ ἡ ἐπίπλωσις δὲν στοιχίζει πολὺ, τρεῖς χιλιάδες ρούβλια περίπου.....

— Χμ! δὲν στοιχίζει ἀκριδᾶ; Ἐν τούτοις ἐνθυμούμαι ὅτι τὸ σπουδαιότερον βιβλίον μου, μοῦ εἶχε φέρῃ κέρδος μόνον, ὀκτακόσια δέκα πέντε ρούβλια καὶ εἶχα ἐργασθῇ ὀλόκληρον ἔτος..... Ἀλλὰ ποῖος κατοικεῖ ἐδῶ λοιπόν;

— Ἡ σύζυγός σου.

— Ἐκείνη; Ἄ! χαίρω διὰ λογαριασμόν της. Κ' ἐκείνη ἡ γυναῖκα ἐκεῖ ἀριστερὰ εἶνε αὐτή;

— Ναί..... καὶ βλέπεις αὐτὸν ποὺ ἐρχεται τώρα;.... Εἶνε ὁ σύζυγός της.

— Πῶς ὠμόρρηγε..... καὶ τί χάριν ἔχει!... Χμ..... ὁ σύζυγός της, λέγεις; Τὶ γερὸς ἄνδρας, ἡ φυσιογνωμία του μόνον εἶνε κάπως κοινὴ..... ἀλλὰ τέλος πάντων φαίνεται καλὸς ἄνθρωπος..... ἂν καὶ τὸ πρόσωπό του δὲν εἶνε καὶ πολὺ ἐξυπνο..... ἀλλὰ ἀρέσει εἰς τὰς γυναῖκας.

— Μήπως θέλεις νὰ ἀνασθενάξω γιὰ σένα, ἐπρότεινεν ὁ διάβολος παρατηρῶν μετὰ πονηρίαν τὸν δυστυχῆ φιλόλογον. Ἄλλ' αὐτὸς ἦτο ἀπορροφημένος μετὰ τὸ θέαμα ποὺ εἶχε ἔμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του.

— Τὶ χαρούμενη καὶ εὐχарιστημένη φυσιογνωμία ποὺ ἔχουν καὶ οἱ δύο!

Φαίνονται τελείως εὐτυχισμένοι μετὰ τὴν ζωὴν.... ξεύρεις ἂν τὸν ἀγαπᾷ;

— Ναί πολὺ.

— Καὶ τί ἐργασία κάμνει;

— Εἶνε ὑπάλληλος σ' ἓνα κατάστημα νεωτερισμῶν.

— Ὑπάλληλος, σὲ κατάστημα νεωτερισμῶν!..... ἐπανελάβε μετὰ δυσκολία ὁ συγγραφεὺς καὶ πολὺ ὥρα ἔμεινε σιωπηλός. Ὁ διάβολος τὸν παρετήρει καὶ ἐμειδία εἰρωνικῶς.

— Σ' εὐχαριστεῖ αὐτὸ τὸ θέαμα; ἠρώτησεν.

Ὁ συγγραφεὺς ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ μετὰ δυσκολίαν: — Εἶχα παιδιά..... ναὶ ζοῦν τὸ ξεύρω. Μὴ ἀκόρη καὶ ἓνα ἀγόρι, ... Ἄλλοτε ἔλεγα: ὁ υἱός μου θὰ γίνῃ τίμιος ἄνθρωπος.

— Ὑπάρχουν πολλοὶ τίμοι ἄνθρωποι, χρειάζονται ἄνθρωποι τέλει εἶπεν ὁ διάβολος μετὰ ψυχρότητα καὶ ἤρχισε νὰ σφυρίξῃ ἓνα ἡρωϊκὸ ἐμδοτήριον.

Σκέπτομαι ὅτι ὁ ὑπάλληλος θὰ εἶνε πολὺ κακὸς παιδαγωγός καὶ ὁ υἱός μου..... τὸ κενὸν κρανίον τοῦ συγγραφέως ἐκινεῖτο λυπηρὰ.

— Κύτταξε πῶς τὴν φιλεῖ. Ζοῦν εὐτυχισμένη ζωὴ, εἶπεν ὁ διάβολος.

— Ναί.... Καὶ ὁ ὑπάλληλος εἶνε πλούσιος.;

— Ἦταν πτωχὸς σὺν ποντικὸς ἐκκλησίας· ἀλλὰ ἡ γυναῖκά σου εἶνε πλουσία.

— Ἡ γυναῖκά μου; ποῦ εὔρε τὰ χρήματα;

— Μὰ εἶνε τὸ κέρδος τῆς πωλήσεως τῶν ἔργων σου.

— Ἄ! εἶπεν ὁ φιλόλογος κινῶν βραδέως τὸ κενὸν καὶ γυμνὸν τοῦ κρανίου.

Ἄ! ἔτσι λοιπόν! Ὡστε ἔλγην μου τὴν ζωὴν εἰργάσθηκα διὰ τὸν ὑπάλληλον!

— Μοῦ φαίνεται ὅτι ἔτσι εἶνε, συγκατένευσεν ὁ διάβολος μὲ τόνον χαρωπὸν.

Ὁ συγγραφεὺς ἔχαμύλωσε τὸ κρανίον καὶ εἶπε!

— Ὁδῆγής με πάλιν σὲ παρακαλῶ εἰς τὸν τάφον μου.

Ἦτο σκοτεινὰ· ἡ βροχὴ ἐπιπτε· τὰ σύννεφα αἰωρίζοντο βαρέα ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὁποίου τὰ ὁσπὰ ἔτριζον, διηυθύνθη μὲ ὀρμὴν πρὸς τὸ νεκροταφεῖον. Ὁ διάβολος τὸν ἠκολούθει σφυρίζων χαρωπὰ.

*
* *

Βεβαίως ὁ ἀναγνώστης δὲν εἶνε εὐχαριστημένος. Ὁ ἀναγνώστης ἔχει κορεσθῆ ἀπὸ φιλολογίαν καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη, οἱ ὅποιοι γράφουν μόνον διὰ νὰ κολακεύουν τὰ ἐνστικτὰ του, σπανίως τὸν εὐχαριστοῦν. Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ὁ ἀναγνώστης δὲν εἶνε εὐχαριστημένος, διότι δὲν τοῦ ἀνέφερα τίποτε περὶ τῆς κολάσεως. Ἄφ' οὗ ὁ ἀναγνώστης εἶνε πεπεισμένος καὶ δικαίως, ὅτι μετὰ τὸν θάνατόν του θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κόλασιν, θὰ ᾔθελε νὰ μάθῃ μερικὴς λεπτομερείας διὰ τὸν τόπον τῶν βασάνων. Ἀλλὰ πράγματι, δὲν ἔχω τίποτε νὰ εἰπῶ εἰς τὸν ἀναγνώστην, διότι ἡ κόλασις ἐκείνη, ἡ πλήρης πλογῶν, ὅπως τὴν φαντάζονται, δὲν ὑπάρχει. Ἀλλὰ ὑπάρχει κατὶ ἄλλο, κατὶ πολὺ φρικτότερον.

Μόλις ὁ ἱατρὸς εἶπη εἰς τοὺς οἰκείους σου:

— Ἀπέθανε....

Εἰσέρχεται εἰς τὸν τόπον γεμῆτο φῶς, καὶ εἶνε τόπος τῆς συνειδήσεως τῶν σφαλμάτων σου.

Εἴσαι ἐξηπλωμένος εἰς τὸ βάθος ἐνὸς τάφου, εἰς ἕνα φέρετρον στενὸν, καὶ ἔμπρὸς σου περνᾷ ὡσάν τροχὸς ποῦ περιστρέφεται, ἡ πτωχὴ σου ζωὴ. Ἐξελίσσεται ἀργὰ ἀργὰ, μὲ βραδύτητα σκληρὰν καὶ ἐκτυλίσσεται ὀλόκληρος, ἀπὸ τὸ πρῶτό της ῥῆμα μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς υπάρξεώς σου. Καὶ θὰ βλέπῃς ὅλα ὅσα ἔκρυψες καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου κατὰ τὴν ζωὴν σου· θὰ ἐπαναζήσουν ὅλαι σου αἱ σκέψεις· θὰ ἀντιληφθῇς ὅλα σου τὰ ἄδικα βήματα· καθιεμία ἀπὸ τὰς στιγμὰς ποῦ ἐζησες, θὰ ἀνανεωθῇ. Καὶ διὰ νὰ ὑποφέρῃς ἀκόμη περισσότερον θὰ ἔχῃς τὴν βεβαιότητα ὅτι τὴν παράλογον καὶ γελοῖαν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ἐβόδεις, βαδίζουσιν οἱ ἄλλοι, ὅτι δοῦλοι τοῦ ψεύδους συνωθοῦνται καὶ διαγκωνίζονται εἰς αὐτήν. Καὶ τὸ ἐννοεῖς, βλέπεις καθαρὰ αὐτὰ τὰ πράγματα· ἐκτελοῦν ὅλα αὐτὰ διὰ νὰ καταλήξουν εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεσαι, διὰ νὰ μάθουν πόσον εἶνε ἐπαίσχυντον νὰ ζοῦν τὴν ἐγωϊστικὴν καὶ ἀθλίαν αὐτὴν ζωὴν.

Ἀλλὰ μάτην γνωρίζεις ὅτι σπεύδουσιν εἰς τὴν καταστροφὴν των, δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ κάμῃς καμμίαν κίνησιν, νὰ φωνάξῃς καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ τοὺς βοηθήσῃς θὰ ξεσχίξῃ ἀνωφελῶς τὴν καρδίαν σου....

Καὶ ἡ ζωὴ σου περνᾷ ἔμπρὸς σου, καὶ περνᾷ καὶ ξαναπερνᾷ ἀκόμη, καὶ πάλιν παρουσιάζεται ἐνώπιόν σου ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον ἕως τὸ ἄλλο.... Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ἐργασία τῆς συνειδήσεώς σου δὲν τελειώνει, δὲν θὰ τελειώσῃ ποτέ.....καὶ ἡ φρίκη τῶν πόνων σου δὲν θὰ παύσῃ ποτέ.....ποτέ.....ποτέ.

Κ. Χ. Π.

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΑΡΟΙΚΙΑ ΕΝΕΤΩΝ ΕΝ ΛΗΜΝΩ.

Ἡ ΔΗ ἀπὸ τῆς 10ης ἑκατονταετηρίδος ἤρχισαν οἱ Ἑνετοὶ νὰ ἱδρύωσι τὰ ἐμπορικὰ αὐτῶν πρακτορεῖα ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Διαρκὴς ἔκτοτε διεξάγεται ἀγὼν τῶν μὲν Ἑνετῶν ἐπιζητούντων ἐκάστοτε νέας παρανομίας, ὅπως ἀσκήσας ἑλευθερώτερον καὶ ἐπικερδέστερον τὸ ἐν Ἀνατολῇ ἐμπόριον αὐτῶν, τῶν δ' ἐν Βυζαντίῳ ἀνθισταμένων μὲν καὶ μὴ ἐνδιδόντων ἐν ὅσῳ ἄλλοι κίνδυνος περιεστοίχιζον αὐτοὺς, ἀναγκασομένων δ' ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει νὰ ὑποκύπτωσιν.

Οὕτως ἐν ἔτει 991 ἰδιαιτέρον χρυσόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Β' παρεχώρει αὐτοῖς ἀρκούντα ἐμπορικὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα μεγάλως ἠὲρυνθησαν τῷ 1082 ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὅστις περιπλακεῖς εἰς πόλεμον πρὸς τὸν Ροβέρτον Γουισκάρδον τὸν τότε ἡγεμόνα τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Νορμανδῶν ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ζητήσῃ τὴν συμμάχiam ἐκείνων. Διὰ χρυσόβουλλου τότε ἀπολυθέντος ἐκτίσαντο οὗτοι οὐ μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀλλὰ καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις πόλεσι τοῦ κράτους, ἰδιαιτέρον τμήμα, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς κέντρον τῶν ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις Ἑνετῶν ἐμπόρων, πρὸς δὲ τούτοις καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀξιολογώτατα ἐμπορικὰ δικαιώματα καὶ προνομίας.

Μεταξὺ τῶν πόλεων ἐν αἷς ἐγκατέστησαν ἤδη οἱ Ἑνετοὶ ἐπισήμως τὰς ἐμπορικὰς αὐτῶν ἀποικίας δὲν ἀναφέρεται ἡ Λήμνος ἀλλὰ δὲν ἐδράδουν νὰ ταχθῇ καὶ αὕτη μεταξὺ τούτων. Τῷ ἔντι, ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξίου, ὁ νέος αὐτοκράτωρ Ἰωάννης ὁ Κομνηνὸς δὲν ᾔθελε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παραχωρηθέντα αὐτοῖς προνόμια, ἐκήρυξεν ἡ Ἑνετία τὸν πόλεμον πρὸς τὸ Βυζάντιον, ὃν αὐτὸς ὁ Δόγης Δομένικος Michieli ἀνέλαβε προσωπικῶς νὰ διεξαγάγῃ. Μετὰ δὲ τὴν κατάληψιν καὶ δῶσιν τῶν σπουδαιότερων τοῦ Αἰγαίου νήσων ὑπὸ